

Cesty naděje Alfreda Strejčka

Text: Vlasta Cibulová, **foto:** archiv A. Strejčka, Nadace T-SOFT Eternity, J. Vaněčková, Radiožurnál

Kdyby mně pan Strejček mohl popsat cestu, asi bych tolik nebloudila a nemusela několikrát porušit zákaz vjezdu, abych se za ním dostala do sanatoria Šarlota. Kdybych nečetla knížku „Hrejme dále.., aneb jak jsme přežili osobní katastrofu“ (spoluautoři David Vávra a prof. Pavel Pafko), v níž ALFRED STREJČEK popisuje své náhlé onemocnění Guillainovým-Barého syndromem a svůj boj o návrat do života, nevěřila bych, že bezmála po čtyřech letech usilovné snahy rozhýbat tělo a postavit se znovu na nohy může mít někdo tolik pevné vůle a vnitřní síly, že to nevzdává. Všechno, úsměv, důstojnost, s jakou seděl v kolečkovém křesle, klid, s nímž pronášel zřetelně svým zvučným hlasem slovo za slovem bez jediné odmlky, mě ujišťovalo v tom, že mám před sebou člověka mimořádně vyrovnaného a vědoucího, který i přes současný pohybový hendikep žije aktivnější život než mnoho zdravých lidí.

Alfreda Strejčka jsem poprvé slyšela v 60. letech v poetické vinárně Viola, v těch krásných časech, kdy se tam scházela celá umělecká a intelektuální Praha nasát uvolněnou atmosférou, kterou jsme všichni potřebovali jako čerstvý vzduch, u stolků, kam jsme si mohli postavit skleničku a poslouchat básníky, kteří nesměli vycházet, kde Vladimír Justl uváděl špičkové pořady se špičkovými interprety a kam po představení přicházela muzikantská esa zahrát si jazz.

Vzpomenete si na Vladimíra Justla? Dnes je téměř zapomenut, přitom vedl Violu prakticky od jejího vzniku až do roku 1992. Za celou normalizaci ji dokázal udržet!

Vladimír Justl byl osobností zcela výjimečnou a bohužel, což vidíme z dnešního pohledu, nenahraditelnou. Robert Tamchyna, prozatím poslední umělecký šéf Violy, který ale teď také odchází, mi říkal, že bohužel vinárna poezie už příliš nikoho neláká. Nevím, čím to je, že dnes poezie lidi nepřitahuje, každopádně Justlovi se toto víc než dařilo. Za jeho

éry to skutečně byla Viola plná poezie, i prózy, nezažil jsem tam představení, které by nebylo vyprodané, kam se divák těžko dostával, přidávaly se židle, a lidi odcházeli nadšení.

Doba se proměnila natolik, že způsob prezentace poezie ve veřejných prostředcích je téměř nulový a zájem o ni upadá. Ale abych nebyl skeptik, před čtyřmi lety, kdy jsem ještě mohl jezdit, uváděli jsme se Štěpánem Rakem a Jitkou Molavcovou pořady poezie, a posluchači, kteří někdy přišli proto, aby viděli Molavcovou, byli najednou zaskočeni, že poezie není žádná nuda, že přinejmenším hladí a přináší člověku jakési vnitřní krásno.

Viola byla i lůhni nových talentů, básníků i interpretů. Kdy jste ve Viole poprvé účinkoval?

To bylo v roce 1963, ještě předtím, než tam nastoupil Vladimír. Mě pozval do Violy Jirka Ostermann, který byl jejím zakladatelem a byl vůbec prvním, koho napadlo

udělat z jedné pražské vinárny poetickou a jazzovou scénu. Recitoval jsem verše Václava Hraběte, který si tam přivydělával jako technik, ale už tehdy patřil k progresivním mladým básníkům. Bohužel záhy zemřel, ve věku 24 let. Když jsem učil v osmdesátých letech na konzervatoři umělecký přednes, přečetl jsem žákům básně pěti různých autorů, mezi nimi i Václava Hraběte, a řekl jsem jim: Vyberte si. Většina zvolila Hraběte, dva Kainara.

Ve Viole se děly zázraky. Nebyl to jenom Hrabě, byla to Inka Machulková, Vladimíra Čerepková, Věra Provazníková. Po představení se v předsálí jamovalo, Ivan Mládek ještě vlasatý hrál v rohu se svým banjovým triem, Luděk Hulan se svým kontrabasem, na piano Rudolf Rokl atd. Viola byla v té době zjevením. Když na šéfovské místo nastoupil Vladimír Justl, obsadil mne do pořadu Verše naboso, recitoval jsem Vozněsenského, a od té doby jsme začali spolupracovat. Těch večerů ve Viole bylo kolem šesti set...

Ještě v roce 1977 získala Křišťálovou růži za umělecký přednes recitátorka Ludmila Pelikánová, proslulá svým budovatelským patosem. Osvojil jste si civilní způsob přednesu díky Viole?

Jistěže. Protože kontakt s divákem tam nesnese patos. V tom prostředí by byl směšný. Ale už předtím, na JAMU v Brně, jsem spolupracoval s Milanem Uhdem, Milanem Suchomelem a Jaroslavem Novákem v takové odnoži slavné brněnské lksky, kde jsme už

byli vedeni k civilnímu podání poezie. I když jsem si vědom, že oproti Mirkovi Kovaříkovi a jiným jsem v recitaci přece jen akademičtější.

Máte svého oblíbeného básníka?

Prvním byl Fráňa Šrámek. Jeho Stříbrný vítr byl zásadní knihou mého mládí: „Jene Ratkine, ty, kterýs toužil po štěstí i po bolesti, a přece jsi chtěl jenom štěstí, ty, kterýs věřil, že přijde brzy hodina, kdy vstaneš a najíš se dosyta, blouznivý nezkušený plavčíku v lodním koši volající Země! Země!“ ...nebudu dále citovat, ale tohle mě bralo během dospívání. A bere dosud.

Dokonce jsem za to sklídl posměch. Těsně před onemocněním jsem byl hostem Šrámkovy Sobotky, mého milovaného, předraženého festivalu, a promluvil jsem k publiku, které jsem dost důvěrně znal: „Řeknu vám něco, budete se mi asi smát, ale já to myslím vážně. Já stále slyším stříbrný vítr.“ To vzbudilo u mladých opravdu smích. Ale já se jim nedivím, ve dvaceti jsem se díval na starší lidi sice s úctou, ale myslel jsem si, že už mají mladistvé touhy dávno za sebou. A teď ve svých osmdesáti si uvědomuji, že srdce není lenivé, že je stále plné citu, že se ještě mohu o mnohé pokoušet, dovolí-li to zdraví.

Ale svoji knížku uvádíte citátem básníka Miroslava Holuba: „Ptáte se na tajemství? Má jediné jméno... Znovu!“ Je to vaše životní motto?

Citát jsem si vystříhl z novin, už když jsem byl na průmyslové škole v Kutné Hoře. A pověsil jsem si ho nad postel. A zpětně si říkám, že bych nenašel sám pro sebe, s osudy a situacemi, kterými jsem prošel, nic výstižnějšího. To „Znovu!“ mi bylo ku pomoci mnohokrát v nejrůznějších směrech. I když ho mám za ta léta v sobě, během mého onemocnění, které přinášelo a přináší mnohé zvraty, kdy jsem se několikrát vracel na začátek, jsem si ho často před spaním nahlas opakoval.

Více než rok v nemocnici, pak v Kladrubech, zpět nemocnice, zase Kladruby, teď Šarlota... Skutečně jste za celou tu dobu ani jednou neztratil víru v uzdravení? Nepropadl skepsi, neřekl si, že nemá smysl se dál snažit, že to vzdáte?

Vzdání ne. Ale skepsi jsem propadl letos v březnu, když jsem dostal covid a ocitl jsem se znovu v nemocnici. Před čtyřmi roky jsem bojoval prvních osm měsíců, abych se dostal z kyslíku na normální dýchání, a najednou jsem tam ležel na kyslíku zase. Bez počítače a telefonu, které mám tady na pokoji na hlasové ovládání a které mne spojují se světem, a tam na mě dolehlo zoufalství a opuštěnost. Navíc mi bylo blbě. Ale z toho propadu jsem se dostal velice rychle, když se objevila možnost nastoupit po ukončení hospitalizace na rehabilitaci do Kladruhu. Veškerý splín skončil už jenom tím, že jsem tam měl denně osm procedur, cvičil do zničení a během týdne jsem byl zase v kondici.

Mne dokonce i negativní zdravotní prognózy, které občas slyším, motivují. Vždycky si pomyslím, řekněte si, co chcete, ale já to nevzdám, a cokoli se děje, přizeň nepřizeň, zatnu zuby a jedu dál.

Co to znamená mít počítač na hlasové ovládání? I svůj příběh jste prý „napsal“ pomocí hlasu.

Když přišla nabídka od pana prof. Pafka k napsání knihy, namítl jsem, že mé ruce nevládnou ani tužkou, natož počítačem. Pan profesor se zamyslel a řekl: „Počkejte, já jsem slyšel, že v nadaci Paraple existuje nějaká vozíčkářka, která učí ovládat počítač hlasem. Já vám ji zprostředkuji.“ Tak se také stalo. Dita Horochovská je vzdělaná, trpělivá, optimistická a úžasná duše! Se svým kolegou Lukášem Srbou založila společnost Silou hlasu, nechali vyvinout, nebo spíše upravit jistý program pro potřeby nás bezrukých. Já se to učil půl roku. Těch povelů je tam tolik, musí být řečeny přesně, protože je to stroj, a ten taky zlobí. Ale tento systém tak rozšířil mé možnosti, mé obzory a já, který jsem nikdy nebyl přítelem elektronické ko-

Moje největší opory – Jitka a prof. Pafko

munikace, můžu si psát se svými přáteli, s rodinou. Je to geniální pomocník.

V předmluvě říká pan profesor Pafko: „Přečtení knihy nepochybně povede některé čtenáře k zamyšlení, jak žít, abychom teprve, jsou upoutáni na lůžko, nezačali přemýšlet o tom, jak jsme měli žít...“ Zalitoval jste nějakého svého snu nebo cíle, který jste si nestačil splnit?

Odpovím, jak to cítím. Já stále beru svoje onemocnění jako příležitost. A řeknu vám proč. Ano, podařilo se mi připravit několik úspěšných pořadů, především to byl Komenský, s nímž jsme se Štěpánem Rakem sjezdili křížem krážem svět, naučil jsem se text v osmi jazycích a stále jsou nabídky, kdybych byl zdravý. Ale položil jsem si otázku: Dobře, kdybych neonemocněl,

Ta pomyslná hora, o níž mluvíte, ten příměr jste neuzil náhodně. Naši autorce Olze Szymanské, která se přestěhovala do Beskyd, jste vloni napsal: „Zamiloval jsem si ten kraj a opětný výstup na Lysou patří mezi mé hlavní motivační cíle.“ Čím vám tak uhranuly právě Beskydy?

To není floskule. Jak jsem si zamiloval Beskydy? No přes Bezruč. Jednoznačně. On byl, což se málo ví, nadšený turista a noční chodec, a když byl zaměstnán v Místku na poště, jednoho podvečera se vypravil s kamarádem na Lysou horu. A tenhle první výstup ho tak poznamenal, že pak vystupoval na Lysou téměř každý rok. Když jsme připravovali se Štěpánem Rakem pořad k poctě Bezruče s názvem Lysá hora znovu svádí, říkal jsem si, že je nemožné, abych sám tu Lysou nezdolal. Dodnes si pamatuju ten den, bylo 23. dubna 2017, těsně předtím nasněžilo, já byl oblečen jen nalehko, a najednou jsem se prodíral hlubokým sněhem, ještě s dvěma přáteli, a jen tak tak jsem na ni vystoupal. Ale během výstupu, při těch výhledech a při všem, co člověk o Lysé hoře ví, jsem cítil její magii, a tak jsem na ni v následujících měsících vylezl ještě dvakrát.

V Kladrubech jsem pravidelně cvičil na strojovém simulátoru chůze. Bylo to trochu zdlouhavé a jednotvárné, a tak jsem si vždycky v hlavě promítal výstup na Lysou. Říkal jsem si: teď už jsem tady, teď už jsem u jejího strmého vrcholu... Stala se mi sym-

co by bylo? Reprízovali bychom dál a dál, bylo by to určitě příjemné, ale těžko bych už asi našel jiný kopec, jinou horu, na kterou bych se chtěl v té své profesi vyšplhat. A najednou mám před sebou horu úplně jiného zacílení... Zdaleka nejsem nahore, ale ta cesta je úžasná, přijímám ji jako dar. A divím se časté reakci lidí, když říkají: „Ty se musíš strašně nudit, co pořád děláš?“ Jaké nudit? Já cvičím, píšu pokračování knihy, nakladatelství mi nabídlo, že by ji vydalo, učím se, připravuji pořady pro zdejší klienty... Čas mám tzv. obsazený, mám svůj program, a nudu skutečně neznám.

bolem. Každopádně jsem si ji zamiloval právě přes Petra Bezruče, a protože on ji zdolal naposled v 88 letech, říkám si, že mám stále ještě osm let šanci, a když mi bude přáno, třeba bych ještě nějaký ten výstup mohl přidat. Ale to už si fandím.

Mnohokrát jste si během nemoci připomínal slova Jacka Londona z Tuláka po hvězdách, kterého jste kdysi nastudovali se Štěpánem Rakem pro Lyru Pragensis. V jistém smyslu prožíváte osud Darrela Standinga v realitě - hrál byste ho dnes jinak?

Víte, že nevím? Ale se Štěpánem jsme zvažovali, že bychom ho ještě mohli hrát, já bych byl sice na vozíčku, ale klidně bych se do toho pustil i s tím omezením pohybu. Pravděpodobně by to přineslo nějaké nové tóny, nový prožitek, protože se Štěpánem jsme toto představení dělali oba naplno, elektrizovalo nás i publikum. Každopádně, kdyby byla příležitost, Tuláka bych si ještě chtěl zahrát.

Vždyť tady v Šarlotě hraje. Účinkoval jste dokonce i v Praze!

Měl jsem jedno vystoupení u sv. Vavřince, zorganizoval ho můj kamarád Jirka Hlaváč. Komplikací je vždy můj převoz, a tak raději organizuji vystoupení tady. Přijíždějí za mnou přátelé z profese a vystupují zde charitativně. Moc jim za to děkuji!

A trefí sem?

Bloudí jako vy, ale nakonec to všichni našli... Pořady se konají jednou až dvakrát měsíčně. Vystoupil zde Štěpán Rak se synem Matějem, Jitka Molavcová, Jiří Hlaváč, Petr Kostka, Carmen Mayerová, Felix Slováček mladší a mnoho dalších... Se Štěpánem jsme uvedli Cesty naděje. Teprve 12. června tady byl oficiální křest naší knížky, protože kvůli covidu se na podzim nekonal. Sjela se sem spousta lidí, pan profesor Pavel Pařko ji pokřtil, Jitku Molavcovou a Honzu Potměšila jsem požádal o kmotrovství. V listopadu protnu osmdesátku a přijedou mi zahrát kamarádi z Hradištanu s Jirkou Pavlicou, bude u toho i Terežka Kostková... Moc se na ně těším!

Řekl jste, že žijete jedno z nejkrásnějších období svého života. Musí člověk projít trnitou cestou, aby se znovu dokázal radovat z všedních darů života?

Na to vám těžko odpovím. Nacházíte-li se na hraně, kdy nevíte, jestli se zítra probudíte nebo neprobudíte, začnete si opravdu vážit všeho, co život přináší. Každý večer v modlitbě děkuji za toto poznání, a děkuji i za seznámení s řadou vynikajících lidí, s nimiž bych

se jinak nikdy nepotkal. To je Dita, je to Richard Štěpánek, který přišel o ruku a jezdí dál dálkové závody na kole, nádherně píše, jeho kniha „Vzdát můžeš zítra“ byla pro mě stejnou motivací jako Tulák po hvězdách. Pak samozřejmě Honza Potměšil. Když tady naposledy byl a viděli jsme se sedět spolu na těch vozejkách, hrozně jsme se smáli. Já ho znám jako Romea a on mne jako běžce. Ten smích byl úlevný, naše příběhy píše život a máme mu spílat?

Část zdravé populace, ale já mezi ni také patřil, má tendenci chovat se k handicapovaným lidem až s přehnaným ohledem, spíše je nevidět... Ale to je špatně, a potvrdily mi to desítky dalších postižených. Jsem rád, když se mnou lidé mluví normálně, vůbec mi nevadí, když se mě někdo zeptá, co se mi stalo? Jsem Fred, jaký jsem vždycky byl, pouze mi teď přechodně nefungují ruce a nohy. Můj život je naplněný, a když řeknu, že žiju šťastné období svého života, tak k němu neoddelitelně patří i ten přátelský dotyk, který se spoustou lidí z profese i mimo ni mám, a jsem jim za to moc a moc vděčný. ■

Nová životní radost – narodil se mi vnuk Jozífeček